

Statsforvalteren i Agder

Tilrådning om utvidet vern av Nedre Timenes naturreservat

Kristiansand kommune

Agder fylke

Februar 2021

Innhold

Om verneområdet	3
Hjemmelsgrunnlag	3
Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II	3
Verneverdier	4
Verneformål	5
Andre interesser	5
Saksbehandling	6
Bakgrunn	6
Verneprosessen for utvidelse av Nedre Timenes naturreservat – sakshistorikk	6
Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser	7
Lokal og sentral høring	7
Innkome høringsinnspill til verneplanen	8
Statsforvalterens vurdering av høringsinnspillene	9
Statsforvalterens tilrådning	10
Vedlegg 1 – Verneforskrift	11
Forskrift om vern av Nedre Timenes naturreservat, Kristiansand kommune, Agder fylke	11

Om verneområdet

Statsforvalteren i Agder legger med dette fram forslag om utvidelse av Nedre Timenes naturreservat i Kristiansand kommune i Agder fylke. Skogområdet som nå tilrås for vern, er tilbudt staten for varig vern gjennom ordningen med frivillig vern av skog. Tabellen under gjengir grunnleggende informasjon om skogområdet som tilrås for vern.

Navn	Kommune	Areal i daa	Verdivurdering
Nedre Timenes	Kristiansand	397	Regional (**)

Hjemmelsgrunnlag

Det foreslåtte utvidelsesområdet på Lykkedrang, sør for Nedre Timenes naturreservat, foreslås vernet i samsvar med lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier i §§ 35 til 39. Generelle mål for områdevern følger av naturmangfoldlovens § 33. Formålet med det enkelte verneområdet må imidlertid beskrives konkret og knyttes opp mot vilkårene som gjelder for den enkelte vernekategori i §§ 36 og 37. Naturreservat er den strengeste verneformen etter naturmangfoldloven.

Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldloven § 37, som lyder slik:

«Som naturreservat kan vernes områder som

- a) Inneholder truet, sjelden eller sårbar natur
- b) Representerer en bestemt type natur
- c) På en annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold
- d) Utgjør en spesiell geologisk forekomst eller
- e) Har særskilt naturvitenskapelig verdi

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenoppettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenoppettingstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for bevaring av det biologiske mangfold, skal det samtidig med vernevedtaket legges fram et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk kompensasjon til private som bidrar til områdets skjøtsel».

Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen. Bestemmelsene i naturmangfoldloven skal inngå som en

integrrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling av vernesaker etter naturmangfoldloven. Miljøkonsekvensene av vernet skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte vernet og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om natur- og verneverdiene i det foreslåtte naturreservatet er innhentet gjennom den nasjonale kartleggingen av verneverdier i skog i området Nedre Timens i regi av Miljødirektoratet (*Heggland 2007*). Rapporten dokumenterer godt natur- og verneverdier i skog, også i det foreslåtte utvidelsesområdet ved Lykkedrang. Statsforvalteren har også hentet inn tilgjengelige data knyttet til forekomster av sjeldne arter i det foreslåtte verneområdet via Artsdatabanken. Statsforvalteren er derfor av den oppfatning at kunnskapsgrunnlaget for å fremme et forslag om utvidet vern av Nedre Timenes naturreservat er tilstrekkelig.

Statsforvalteren i Agder har vurdert verneforslagets effekt på naturverdiene. Verneforskriften åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres, herunder tradisjonelt friluftsliv og bruk av området til små- og storviltjakt. For enkelte aktiviteter vil et vern innebære restriksjoner, noe som gir verneverdiene en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i det aktuelle området vil de aktivitetene som er tillatt i henhold til verneforskriften, etter all sannsynlighet ikke få en vesentlig negativ innvirkning på natur- og verneverdiene. Det følger av vernebestemmelsene at det ikke kan foretas vesentlige inngrep i verneområdet. Etter vår vurdering vil vernet med stor grad av sannsynlighet føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene som er registrert der, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Statsforvalteren er av den oppfatning at kunnskapen om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologisk tilstand i denne saken står i et rimelig forhold til sakens karakter, og mener derfor at kravene til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt. På denne bakgrunn mener vi at det foreligger nok kunnskap om effekten av vernet slik at føre-var-prinsippet ikke tillegges særlig vekt i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 9.

Hvilke aktiviteter og tiltak som kan tillates i det foreslåtte verneområdet bestemmes av verneforskriften. Om det kan åpnes for enkelte aktiviteter i naturreservatene, blir vurdert i løpet av verneprosessen, i samsvar med prinsippet om samlet belastning. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er med dette vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver får ikke særlig betydning i denne saken ettersom et vern vil legge vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjennomføres i området. Videre vil eventuelle godkjente tiltak, som regel i samsvar med verneforskriften, ikke ha vesentlig negativ effekt på verneverdiene, registrerte naturtyper, arter eller økosystem. Når det gjelder § 12 kan for eksempel lokaliseringalternativer være aktuelt å vurdere i forbindelse med søknader om dispensasjon fra verneforskriften.

Verneverdier

Den foreslåtte utvidelsen av Nedre Timenes naturreservat omfatter eiendommen gnr/bnr 70/7 på Lykkedrang i Kristiansand kommune. Utvidelsesområdet ligger sør-sørøst for eksisterende naturreservat, og er i underkant av 400 daa stort. Området vil bidra til å fange opp verneverdier i skog innenfor minst to tidligere registrerte kjerneområder med gammel eikeskog og noe lågurteikeskog (hovedskogtype rik edelløvsog). En stor del av det nå foreslåtte utvidelses-

området ble også vurdert til å ligge innenfor alternativ vernegrense etter kartleggingen av eksisterende reservat som ble gjennomført høsten 2007.

Ved Kjeåsen, sør i foreslått utvidelsesområdet finner vi blant annet lågurteikeskog i mosaikk med andre rike skogtyper som alm-lindeskog. Her er det også innslag av tydelig gamle og grove lindetrær. I forlengelsen av allerede registrert naturtype på Roksheia finner vi hovedsakelig rik og fattig edelløvsog dominert av eik. Blåbæreikeskogen dominerer, men det er også her innslag av lågurteikeskog. Mye av eikeskogen er middels gammel og grovokst med tredimensjoner på rundt 40 cm. Spredt innenfor lokaliteten står det også en god del tydelig grove eiker. Det er funnet en rødlistet sopp, korallkjuke (VU), innenfor det foreslåtte utvidelsesområdet ved Lykkedrang. Denne soppen er først og fremst knyttet til eikeskog. Særlig området ved den registrerte naturtypen *Kjeåsen N* er vurdert til å ha et stort potensiale for funn av sjeldne sopparter.

En utvidelse av Nedre Timenes naturreservat, som foreslått i tilrådingen, vil tilføre eksisterende naturreservat mer skog med tilsvarende verne kvaliteter som i deler av eksisterende naturreservat. Området vil også bidra til å dekke inn mangler i skogvernet i Agder knyttet til lavereliggende rik edelløvsog, med forekomst av lågurtedelløvsog samt den generelle mangelen knyttet til vern av eikedominert skog.

Verneformål

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av edelløvsog med svartorstrandskog og rik edelløvsog, samt slåttemark. Spesielle kvaliteter i skogen er stedvis store forekomster av lind til dels med store dimensjoner og lauvingspreg, arealer med ospesuksesjoner, rik hagemarkskog, rik edelløvsog og en stor forekomst av barlind. Videre er formålet å bevare et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke truede og nær truede sommerfuglarter, planteveps og sopp. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi i form av å være referanseområde for store typiske sørlandske eikeskoger.

Det inngår også som en del av verneformålet at det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Andre interesser

Nedre Timenes-området er et attraktivt og mye brukt naturområde for friluftsliv, sentralt i Kristiansand kommune. Naturreservatet ligger like ved E18, og er lett tilgjengelige både med sykkel, buss og bil. Det er et lokalt viktig friluftsområde for befolkningen på Hånes, Søm og Lauvåsen, og med planlagt framtidig boligbygging i randområdene til naturreservatet, er det sannsynlig at bruken av naturreservatet til friluftsmål vil øke i tiden fremover.

Det knytter seg stor informasjonsverdi til vegetasjon, fugle- og dyreliv og kulturminner i området. Det gjennomføres årlig naturlosturer i reservatet og naturvernforbundet har organiserte turer med naturveileder/guide. Andre organisasjoner som DNT Sør, Norsk Ornitologisk forening og lokale orienteringsklubber bruker også området aktivt til sine aktiviteter, og området har blant annet blitt brukt både til turorientering og orienteringsløp. Etter det Statsforvalteren kjenner til, er det foreslåtte utvidelsesområdet i dag også noe i bruk til terrengsykling. Utover dette foregår det jakt på elg, hjort, rådyr og bever i eksisterende naturreservat.

Saksbehandling

Bakgrunn

Norge har forpliktet seg til å ta vare på vårt biologiske mangfold gjennom nasjonale målsettinger og internasjonale avtaler. Vern av skogområder skal bidra til et representativt vern av skogtyper og sikre trua arter og naturtyper i norsk skog. Norge har stor variasjon av skogtyper, også skogtyper som er internasjonalt sjeldne. Nær 50 prosent av de trua og nær trua artene i Norge lever i skog.

Vern av skog har de siste 15 årene vært prioritert i verneplanarbeidet i Norge, og Stortinget har vedtatt et mål om vern av 10 prosent av skogarealet. Per januar 2020 er ca. 5% av all skog og av dette 3,8 % produktiv skog i Norge vernet, jf. tall fra NIBIO. Målet er langsiktig, og vern av privat skog skal fremdeles være frivillig. Gjennom behandlingen av St.meld. nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet. Den samme stortingsmeldingen trakk også fram viktige prinsipper og satsingsområder for en opptrapping av skogvernet. Et slikt prinsipp er at et utvidet skogvern skal følge de faglige anbefalingene fra rapporten til NINA og Skogforsk om «Evalueringen av skogvernet i Norge».

Regjeringens arbeid knyttet til vern av skog foregår nå etter to hovedlinjer; frivillig vern av skog og vern av skog på statens grunn. I stortingsmeldingen trekkes begge strategiene fram som viktige for å oppnå myndighetenes mål for det fremtidige skogvernet i Norge. I Granavolden-plattformen, går det også fram at skogvernet skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulige konsekvenser for avirkningen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet.

Ordningen med frivillig vern av skog innebærer at skogeier(e) tilbyr staten vern av egne skogarealer. Arbeidet skjer i nært samarbeid mellom Norges skogeierforbund og miljøvernmyndigheten. Miljøvernmyndigheten vurderer tilbudet og iverksetter gjennomføring av naturfaglige registreringer for å få kartlagt verneverdiene. Dersom det etter en slik registrering er aktuelt å fremme et forslag om vern for det kartlagte arealet, blir det holdt forhandlinger med grunneier(e) om avgrensning, utforming av vernekart og verneforskrift samt økonomisk erstatning. Når staten og grunneier er kommet til enighet om disse punktene vil verneforslaget gjennomgå saksbehandling i tråd med reglene i naturmangfoldloven. I mange tilfeller skjer Statsforvalterens saksbehandling parallelt med at det utformes avtaler om økonomisk erstatning, slik at tilrådningsen av verneområdet til Miljødirektoratet sendes om lag samme tid som avtalene inngås med grunneierne. Denne framgangsmåten gjør at saksbehandlingstiden blir betydelig kortere i flere av verneprosessene der konfliktnivået er lavt.

Verneprosessen for utvidelse av Nedre Timenes naturreservat – sakshistorikk
Statsforvalteren fikk tilbud om skog for vern fra grunneier i det foreslåtte utvidelsesområdet på Lykkedrang den 24.04.2018. Fordi deler av det tilbudte arealet inngikk i eksisterende kartleggingsrapport om kartlegging av verneverdier i skog i Nedre Timenesområdet og fordi det tilbudte skogarealet utgjør en naturlig utvidelse av eksisterende naturreservat, vurderte Statsforvalteren det slik at ytterligere kartlegging av tilbudsområdet ikke var nødvendig. De kartlagte naturtypene som inngår i utvidelsesområdet, har begge regional verdi (B-verdi).

Skogtaksering, som danner grunnlaget for erstatningsberegningen for området, ble gjennomført 4. desember 2019. Området er p.t ferdig forhandlet med grunneier og det er inngått avtale om frivillig vern av skog.

Fylkesmannen i Agder (nå Statsforvalteren) meldte oppstart av verneprosess for utvidelse av Nedre Timenes naturreservat sammen med syv andre verneområder den 31.10.2019. Oppstartsmeldingen ble sendt ut til grunneierne, Kristiansand kommune, Vest-Agder fylkeskommune, Statens Vegvesen

samt andre aktuelle lokale lag og foreninger. Melding om oppstart av verneplanarbeid ble annonsert i flere lokalaviser, men i forbindelse med utvidelsen av Nedre Timenes naturreservat, er det Fædrelandsvennen som er mest relevant da den hovedsakelig dekker Kristiansand kommune.

Verneplan med forslag til vernekart og verneforskrift ble sendt på høring den 26.11.2020 til grunneiere, Agder fylkeskommune, Agder Energi Nett AS, Forum for natur og friluftsliv Agder, DNT Sør, Norges Jeger- og fiskerforbund Vest-Agder, Norsk ornitologisk forening Vest-Agder, Kristiansand Orienteringsklubb, Orienteringsklubben Sør samt andre relevante og berørte lokale og sentrale høringsinstanser (se avsnitt nedenfor om lokal og sentral høring for fullstendig liste over mottakere).

Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Utgangspunktet for å opprettholde verneverdiene i det foreslåtte utvidelsesområdet i Nedre Timenes naturreservat, er at den rike edelløvkogen skal få utvikle seg fritt uten nevneverdig skjøtsel. I utkast til forvaltningsplan for Nedre Timenes naturreservat fremgår det at dersom innplantet gran får etablere tette bestander innenfor området, kan den på sikt true verneverdiene knyttet til edelløvkogen. Det er derfor et ønske fra forvaltningsmyndighetens side å hindre spredning av gran, og man har som mål å fjerne mest mulig av gran som antas å stamme fra plantefelt i og rundt reservatet. Det er gjennomført relativt store skjøtselstiltak i eksisterende naturreservat, både ved hogst av plantet gran og ringbarking på steder og bestand som egner seg til det for å oppnå målet i forvaltningsplanutkastet.

Det foreslåtte utvidelsesområdet omfatter flere bestand med plantet gran, fordelt på tre store og to mindre forekomster. Det er videre registrert flere enkelttrær samt foryngelse innenfor det tilbudte arealet for vern. Statsforvalteren mener derfor det vil være behov for å gjennomføre en fremtidig hogst, også i det foreslåtte utvidelsesområdet for å ivareta verneverdiene i tråd med utkastet til forvaltningsplan for Nedre Timenes naturreservat. I denne forbindelse har det blitt utført en utredning av granforekomster i Nedre Timenes naturreservat med utvidelsesområde (*Ertzeid Opsahl og Åsan 2020*), for å få et inntrykk av omfanget ved gjennomføring av hogst som fremtidig skjøtselstiltak. Ved senere gjennomføring av hogsten, vil det være nødvendig å oppruste eksisterende traktorveier innenfor foreslått verneområde. Gjennomføring av denne type skjøtselstiltak inkludert, opprusting av veier til tilstrekkelig standard for å få kjørt ut tømmer, mener Statsforvalteren det er åpnet for i verneforskriften. Videre mener Statsforvalteren at det foreslåtte utvidelsesområdet også inkluderes i gjeldende forvaltningsplan for Nedre Timenes naturreservat når denne skal revideres.

Forvaltningsmyndigheten må sørge for tilgjengelige ressurser for administrasjon av området, herunder behandling av eventuelle dispensasjonssøknader og oppfølging av oppsynstjenesten.

Lokal og sentral høring

I tillegg til de lokale høringsinstansene som også mottok oppstartsmeldingen, ble forslag utvidet vern av Nedre Timenes naturreservat også sendt på høring til følgende parter: Agder Botaniske forening, Norges Bondelag Agderkontoret, Midt-Agder friluftsråd, Naturvernforbundet i Agder, Agder Botaniske forening, Norsk Entomologisk forening – Agderlaget, Agder Historielag, Randesund Idrettslag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Vest-Agder Bonde -og småbrukarlag, Hånes Idrettsforening, Norsk Zoologisk forening – Sørlandsavdelingen, Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening Norges skogeierforbund, Norsk organisasjon for terreng sykling (NOTS), Statens naturoppsyn, AVINOR AS, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den Norske Turistforening, Forsvarsbygg, Norsk Friluftsliv, Friluftsrådernes Landsforbund, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norsk Sau og Geit, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Jeger- og

Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Botanisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, SABIMA, Statens Kartverk, Landbruksdirektoratet, Statnett SF, Språkrådet og Verdens Naturfond.

Innkomne høringsinnspill til verneplanen

Ved høringsfristens utløp den 21.01.2021 var det kommet inn seks innspill til verneforslaget for utvidelse av Nedre Timenes naturreservat. Et sammendrag av hovedinnholdet i innspillene og Statsforvalterens vurdering av dem følger nedenfor. Alle innkomne innspill følger i sin helhet vedlagt oversendelsen av tilrådingen til Miljødirektoratet.

Følgende høringsparter var positive, eller kom med tilbakemelding om at de ikke hadde noen merknader til verneforslaget, og vil derfor ikke bli kommentert nærmere: Forsvarsbygg, Agder fylkeskommune og Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard.

Silje og Ottar Ramfjord Lykkedrang er grunneiere i utvidelsesområdet. De ønsker at navnet på naturreservatet, etter vedtatt utvidelse, endres til «*Nedre Timenes og Lykkedrang naturreservat*». Grunneierne er positive til at eksisterende skogsveier (til Nygård og Roksheia) som vil inngå i det foreslåtte nye reservatet, fremdeles kan brukes som tur- og sykkelvei. Det fremheves også i innspillet, at det er ønskelig at disse veiene skal kunne holdes åpne for å unngå gjengroing, slik at de kan brukes som turstier også i fremtiden.

Forsvarsbygg peker på at de i denne type saker uttaler seg for å ivareta Forsvarets arealbruksinteresser. Da de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene i forslag til verneforskrift, også inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet og avgang og landing med Forsvarets luftfartøy, har Forsvarsbygg ingen ytterligere merknader til verneforslaget.

Agder fylkeskommune gir sin tilslutning til den foreslåtte utvidelse av Nedre Timenes naturreservat med tilhørende forslag til verneforskrift. Fylkeskommunen fremhever at vern av skog bidrar til å oppfylle flere av FN sine bærekraftsmål, spesielt mål nr. 15 om å beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold. Det legges vekt på at bærekraftsmålene også er lagt til grunn for Regionplan Agder 2030 – en bærekraftig region med lave utslipp og gode levekår. Under målet om verdiskaping basert på bærekraftig bruk av naturressurser skal følgende hensynet ivaretas: Landskap, naturmangfold, friluftsområder, landbruksområder og kulturmiljø. Nedre Timenes naturreservat ligger tett på Sørlandsparken med store terrenginnrep. Utvidelsen av naturreservatet vil bidra til å styrke alle de hensyn som er nevnt her.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) minner om at de ikke hadde noen merknader til verneforslaget da de uttalte seg til oppstartsmeldingen. Da det ikke er kommet til nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i området siden den gang, har de heller ikke noen merknader til høringen.

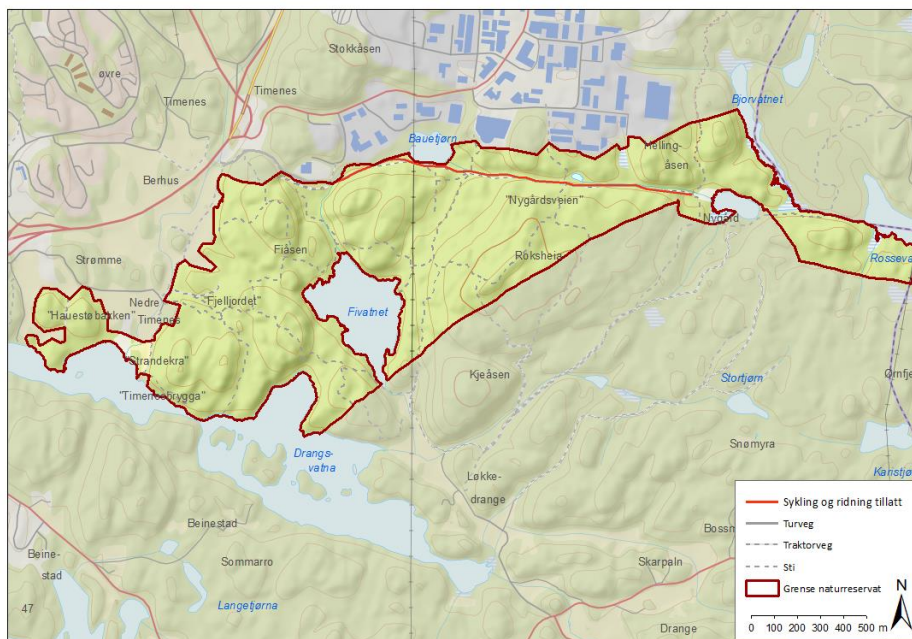
Språkrådet har ingen merknader til at Nedre Timenes naturreservat videreføres som navn på det utvidede verneområdet. De gjør videre Statsforvalteren oppmerksom på at det eksisterende naturreservatnavnet ikke er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR).

Kristiansand kommune peker på at utvidelsesområdet i Nedre Timenes naturreservat er uregulert og avsatt til LNF-område med hensynssone friluftsliv i kommuneplanens arealdel. Hensynssonen tydeliggjør at området er definert som en del av marka i Kristiansand kommune. Kommunen viser videre til sin uttalelse til oppstartsmeldingen, der de var positive til den foreslåtte utvidelsen av naturreservatet. Kommunen fremhever de store friluftinteressene i området, og blant annet at nærheten til turutfartsmålet Roksheia gjør området særlig verdifullt for friluftsliv. De mener at forslag til vernebestemmelser ivaretar hensynet til friluftinteressene i området.

Statsforvalterens vurdering av høringsinnspillene

Silje og Ottar Ramfjord Lykkedrang

Statsforvalteren har forståelse for at grunneierne ønsker å inkludere gårdsnavnet Lykkedrang i navnet på det utvidede naturreservatet. Ved søk i eiendomsregisteret, viser dette at gårdsnavnet Lykkedrang ligger noe lenger sør, og ikke er omfattet av det utvidede verneområdet, slik det er foreslått. Vi mener derfor at «Nedre Timenes» også er dekkende for utvidelsesområdet, og vil derfor tilrå at eksisterende navn på naturreservatet videreføres. Vi påpeker at stier som er etablert og er i bruk ved vernetidspunkt skal kunne benyttes som før, også etter vernevedtak. Dette innebærer at merking og rydding (eks. vindfall) av disse stiene vil kunne foregå som tidligere. Når det gjelder sykling, vil dette kun være tillatt på den nordlige delen av Nygårdsveien, innenfor eksisterende naturreservat, jf. utkast til forvaltningsplan (se kartutsnitt nedenfor).

Figur 1 viser strekningen på Nygårdsveien der det åpnes for ridning og sykling i utkast til forvaltningsplan for Nedre Timenes naturreservat.

Språkrådet

Statsforvalteren tilrå å videreføre navnet Nedre Timenes naturreservat, også på det utvidede verneområdet. Etter avtale med Statens Kartverk, har Statsforvalteren også meldt inn navnet på eksisterende naturreservat til Sentralt stedsnavnregister.

Kristiansand kommune

Statsforvalteren støtter Kristiansand kommunes vurdering av at Nedre Timenes og Lykkedrangområdet er av svært stor betydning for friluftsliv. Verneforskriften legger opp til at slik aktivitet skal kunne foregå som tidligere, samt at eksisterende stinett fremdeles skal kunne

vedlikeholdes og merkes uten at dette krever noen videre søknadsbehandling. Vi understreker i denne forbindelse at det kun legges opp til bålrensning på nærmere anvist bål plass og da med medbragt ved.

Statsforvalterens tilråding

Statsforvalteren i Agder anbefaler med dette utvidet vern av Nedre Timenes naturreservat, slik det fremgår av tilrådingen. Det har ikke blitt gjort noen endringer i vernekart og verneforskrift etter høringen.

Vedlegg 1 – Verneforskrift

Forskrift om vern av Nedre Timenes naturreservat, Kristiansand kommune, Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon [dato] med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, jf. § 37 og § 62 [og § 77]. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Formål

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av edelløvskog med svartorstrandskog og rik edelløvskog, samt slåttemark. Spesielle kvaliteter i skogen er stedvis store forekomster av lind til dels med store dimensjoner og lauvingspreg, arealer med ospesuksesjoner, rik hagemarkskog, rik edelløvskog og en stor forekomst av barlind. Videre er formålet å bevare et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke truede og nær truede sommerfuglarter, planteveps og sopp. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi i form av å være referanseområde for store typiske sørlandske eikeskoger.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2 Geografisk avgrensning

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: Kristiansand kommune: gnr./bnr. 62/4, 66/1, 66/2, 66/4, 70/6 og 70/7.

Naturreservatet dekker et totalareal på 2 249 daa. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet [dato]. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Kristiansand kommune, hos Statsforvalteren i Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3 Vernebestemmelser

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a. vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp inkludert lav eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt
- b. dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt
- c. det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., opplag av båter, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller annen form for forurensning, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende
- d. bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt
- e. bålbrekking er forbudt

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for

- a. sanking av bær og matsopp

- b. jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk
- c. felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk
- d. vedlikehold av eksisterende veier, anlegg og andre innretninger som er i bruk på vernetidspunktet, innbefattet vei ned til Timenesbrygga merket av på vernekartet.
- e. oppgradering av Nygårdsveien i tråd med reguleringsplan for Sørlandsparken slik den forelå ved oppstart av verneplanarbeidet.
- f. merking, rydding og vedlikehold av stier, løyper, bruer og skilt som eksisterte på vernetidspunktet
- g. bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer i tråd med forvaltningsplan
- h. skånsom rydding og tynning rundt kulturminner som steingjerder, hustuffer, gravrøyser og helleristninger
- i. beiting i beiteskog som det fremgår av forvaltningsplan, samt oppsetting av strømgjerde for husdyrhold. For området «Strandekra» skal beiting være i tråd med forvaltningsplan
- j. utsetting av saltsteiner i beiteskog som det fremgår av forvaltningsplan
- k. skjøtsel i kulturlandskapet i tråd med forvaltningsplan
- l. drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg
- m. oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet
- n. bålbrekking med medbrakt ved på nærmere anvist bål plass på Nygård. Bålbrekking må foregå i samsvar med gjeldende lovverk

§ 5 Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel

- a. motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy
- b. sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom på trasé godkjent i forvaltningsplan

§ 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøttsel- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for

- a. nødvendig motorferdsel for uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring
- b. nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget
- c. landing og start med Forsvarets luftfartøy
- d. nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.
- e. nødvendig motorferdsel på Nygårdsveien mellom Nedre Timenes og Nygård for jord- og skogbruksdrift, vedlikehold av veien, samt for vedlikehold av kommunal vann- og spillvannsledning med tilhørende anlegg som ligger i tilknytning til verneområdet. For sistnevnte formål gjelder unntaket også sidevei til Nygårdsveien som er avmerket i vernekartet.
- f. nødvendig motorferdsel på traktorvei (merket av på vernekartet) fra Nedre Timenes til Timenesbrygga for transport av utstyr til båthus, mellom Nedre Timenes og Fjelljordet i

forbindelse med beiting/slått og uttransport av felt storvilt , og over Pålsmyrbrekka/Hauestøbakken i forbindelse med beiting og slått av innmark.

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til

- a. istandsetting og vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- b. tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk
- c. tilretteleggingstiltak for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom det ikke er i strid med vernevedtakets formål
- d. nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 andre ledd bokstav b
- e. hogst av etablerte plantefelt
- f. merking og rydding av nye stier
- g. beiting i områder som er merket av som kulturmark, jf. kart i forvaltningsplan
- h. avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 andre ledd bokstav d
- i. oppsetting og vedlikehold av gjerder
- j. etablering av anlegg for kystverket
- k. oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4
- l. nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, oppgradering og fornyelse av kraftledninger
- m. øvingskjøring for formål nevnt i § 6 første ledd
- n. nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 bokstav d, f, h, i, j, k og § 7 bokstav a og b

§ 8 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10 Forvaltningsplan

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift [tittel].